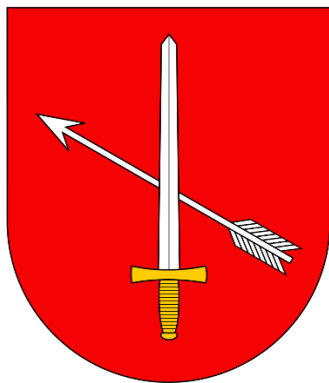

Załącznik do Uchwały Nr.....
Rady Miejskiej w Ustrzykach Dolnych
z dnia

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY DOMOWEJ ORAZ OCHRONY
OFIAR PRZEMOCY DOMOWEJ
W GMINIE USTRZYKI DOLNE
NA LATA 2024 – 2030**

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP.....	1
II. CHARAKTERYSTYKA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ.....	2
III PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU.....	13
IV PROGRAM JEST SPÓJNY Z PROGRAMAMI.....	14
V DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ.....	14
VI ZAKRES POMOCY INSTYTUCJONALNEJ.....	24
VII ADRESACI PROGRAMU.....	26
VIII ZASOBY GMINY W ZAKRESIE REALIZACJI PROGRAMU.....	26
IX CELE PROGRAMU.....	27
X ZAŁOŻENIA PROGRAMU.....	28
XI DZIAŁANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PROGRAMU.....	28
XII ZAGROŻENIA W REALIZACJI ZADAŃ.....	29
XIII REALIZACJA PROGRAMU I PRZEWIDYWANE EFEKTY.....	30
XIV MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU.....	31
XV ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	31
XVI SPAWOZDAWCZOŚĆ.....	32
XVII ZAKOŃCZENIE.....	32
XVIII WYKAZ PLACÓWEK DZIAŁAJACYCH NA RZECZ OFIAR PRZEMOCY DOMOWEJ	33

I WSTĘP

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. wskazuje, że instytucja rodziny, definiowana w systemie praw człowieka jako „naturalna i podstawowa komórka społeczeństwa” (art.16 ust.3 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka) jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro, państwo ma obowiązek uwzględnić w swojej polityce społecznej. Ustrojową zasadą jest także szczególna pomoc ze strony władz publicznych dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej (art. 71 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Rodziny dotknięte przemocą pozostają w trudnej sytuacji społecznej, co jest podstawą do udzielenia im szczególnej pomocy przy użyciu metod i narzędzi określonych w obecnie obowiązującym porządku prawnym. Nie budzi wątpliwości fakt, że zadaniem państwa jest ochrona rodziny przed zagrożeniami płynącymi z zewnątrz i wewnątrz, w tym zwłaszcza przed przemocą ze strony najbliższych. Żaden człowiek nie powinien i nie może być narażony na przemoc domową, nikt nie ma prawa naruszać jego praw i dóbr osobistych, powodować cierpienia. Dlatego też kwestia ta stanowi ogromne wyzwanie dla służb i instytucji zainteresowanych losem osób zagrożonych przemocą lub jej doświadczających oraz zaspokojeniem potrzeb i praw tych osób. Badania empiryczne oraz doświadczenie wskazują, że prawidłowo funkcjonująca rodzina jest optymalnym środowiskiem rozwoju i samorealizacji. Natomiast przemoc jest jednym z istotnych zagrożeń dla realizacji tej podstawowej funkcji rodziny, jak i dla samorealizacji każdego z jej członków. Duże znaczenie w przypadku zagrożenia wystąpienia przemocy mają działania profilaktyczne, które zainicjonowane odpowiednio wcześnie, dają szansę na uniknięcie głębokiego kryzysu w rodzinie. Nadrzędnym działaniem powinno być szybkie rozpoznanie zjawiska przemocy, a następnie przywrócenie osobom pokrzywdzonym zdolności w zakresie godnego i bezpiecznego funkcjonowania w rodzinie. Statystycznie większość osób doznających przemocy domowej stanowią kobiety. Innymi szczególnie wrażliwymi kategoriami osób doznających przemocy domowej są m.in. małe dzieci, osoby starsze, osoby niepełnosprawne. Szczególna ochrona i wsparcie powinny być dedykowane dzieciom, zarówno doznającym przemocy domowej, jak i będącym świadkami przemocy.

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej jest procesem

wymagającym czasu, wysiłku, nakładów finansowych, zaangażowania wielu służb, a także zmiany świadomości publicznej. Ze względu na złożoność, zjawisko przemocy domowej zasługuje na miano problemu interdyscyplinarnego i leży w kręgu zainteresowań pracowników pomocy społecznej, służby zdrowia, oświaty, wymiaru sprawiedliwości, terapeutów, funkcjonariuszy Policji oraz prokuratorów.

II CHARAKTERYSTYKA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ

Art. 2 ust. 1 znowelizowanej w 2023 roku Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej definiuje przemoc domową, jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające w niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej .

Przemoc domowa od wielu lat uważana jest za istotny problem społeczny. Ludzie niechętnie przyznają się do przemocy, jednakże jest to zjawisko coraz częściej ujawniane. Jest obecna w codziennym życiu, zakładzie pracy, szkole, środkach masowego przekazu i rodzinie. Występuje we wszystkich grupach społecznych niezależnie od poziomu wykształcenia, czy sytuacji materialnej. Przemoc jest demonstracją siły i chęcią przejęcia kontroli nad drugą osobą, powoduje u ofiary niską samoocenę, poczucie bezsilności i bezradności, ciągły niepokój, depresję oraz choroby związane ze stresem. Dla dzieci, które doznają lub są świadkami przemocy skutki tych sytuacji są nieodwracalne i mogą objawiać się dopiero w życiu dorosłym. Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, w którym kształtuje się osobowość, system wartości i styl życia człowieka. Ważną rolę w prawidłowo

funkcjonującej rodzinie odgrywają relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Przemoc jest przestępstwem. W zależności od tego, czy przemoc ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigana z różnych artykułów kodeksu karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, zostanie zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną, z art. 207 kodeksu karnego (Dz.U. z 1997 r. Nr 88, poz.553 z późn.zm.)

Artykuł 207 Kodeksu karnego stanowi: „§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny i fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§ 2. Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.”

Najczęściej podejmowanymi oddziaływaniami na rzecz pomocy ofiarom są: interwencja, udzielanie schronienia, informacja, edukacja, wsparcie emocjonalne, wsparcie psychologiczne, terapia, pomoc prawna, pomoc pedagogiczna, pomoc materialna. Procedura postępowania wobec problemu przemocy domowej wiąże się ściśle z przepisami wskazanymi w Rozdziale III. Warto zaznaczyć, że w ramach procedury Niebieskiej Karty Zespół Interdyscyplinarny, bądź grupa diagnostyczno-pomocowa na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz na podstawie art. 304 § 2 kodeksu postępowania karnego zawiadamia prokuraturę lub policję o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej na podstawie art. 12 a nadaje uprawnienie związane z procedurą postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą. Decyzję tę podejmuje pracownik socjalny wspólnie z funkcjonariuszem policji, a także lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką. Kolejnym przykładem działań podejmowanych zgodnie z zasadą niesienia profesjonalnej pomocy jest systematyczny monitoring sytuacji w rodzinie. Dzięki temu możliwa jest weryfikacja, kontynuacja wsparcia oraz ciągła aktualizacja planu pomocy

Przemoc domowa charakteryzuje się tym, że:

- **JEST INTENCJONALNA** – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.
- **SIŁY SĄ NIERÓWNOMIERNE** – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza, a sprawca jest silniejszy.
- **NARUSZA PRAWA I DOBRA OSOBISTE** – sprawca wykorzystuje przewagę siły i narusza podstawowe prawa ofiary (np. do wolności, do nietykalności osobistej, do godności, szacunku itp.).
- **POWODUJE CIERPIENIE I BÓL** – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Specjaliści wyróżniają pięć podstawowych form przemocy domowej, gdzie poszczególne formy najczęściej występują w połączeniu z innymi:

Tab. 1 FORMY I SKUTKI PRZEMOCY DOMOWEJ

Rodzaje przemocy	Formy przemocy	Skutki przemocy
PRZEMOC FIZYCZNA	szarpanie, kopanie popychanie, obezwładnianie, duszenie, odpychanie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, bicie otwartą ręką, pięściami, różnymi przedmiotami,	bezpośrednie: uszkodzenia ciała - urazy, rany, złamania, stłuczenia, zadrapania, siniaki, poparzenia; następujące skutki: choroby w wyniku powikłań i stresu, zespół stresu pourazowego, życie

	<p>przypalanie papierosem, topienie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, pozostawienie w niebezpiecznym miejscu, nie udzielenie niezbędnej pomocy, itp.</p>	<p>w chronicznym stresie, poczuciu zagrożenia, strachu, lęku, napady paniki, bezsenność, zaburzenia psychosomatyczne, itp.;</p>
<p>PRZEMOC PSYCHICZNA</p>	<p>wyśmiewanie opinii, poglądów, przekonań, religii, pochodzenia, narzucanie swojego zdania, poglądów, stałe ocenianie, krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, wymuszanie posłuszeństwa i podporządkowania, ograniczanie snu, pożywienia i schronienia, wyzywanie, używanie wulgarnych epitetów, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb, szantażowanie, itp.</p>	<p>zniszczenie poczucia mocy sprawczej ofiary, jej poczucia własnej wartości i godności, uniemożliwienie podjęcia jakichkolwiek działań niezgodnych z zasadą posłuszeństwa, osłabienie psychicznych i fizycznych zdolności stawiania oporu oraz wyrobienie przekonania o daremności jego stawiania, odizolowanie od zewnętrznych źródeł wsparcia, całkowite uzależnienie ofiary od prześladowcy, stały strach i utrata nadziei, choroby psychosomatyczne, ciągły stres, zaburzenia snu, itp.</p>
<p>PRZEMOC SEKSUALNA</p>	<p>gwałt, wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, sadyzm w pożyciu, wyśmiewanie</p>	<p>obrażenia fizyczne, ból i cierpienie, obniżona samoocena i poczucie własnej wartości, utrata poczucia atrakcyjności i godności, zaburzenia seksualne, oziębłość, zamknięcie się /lęk,</p>

	wyglądu, ciała i krytyka zachowań seksualnych, itp.	strach, unikanie seksu/, uogólniona niechęć i obawa do przedstawicieli płci sprawcy przemocy, itp.
PRZEMOC EKONOMICZNA	Okradanie, zabieranie pieniędzy, nie łożenie na utrzymanie, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, szantażowanie, zaciąganie długów i kredytów bez zgody współmałżonka, zmuszanie do pożyczek, uniemożliwianie korzystania z pomieszczeń niezbędnych do zaspakajania potrzeb (kuchnia, łazienka) itp.	całkowita zależność finansowa od partnera, niezaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, bieda, zniszczenie poczucia własnej godności i wartości, znalezienie się bez środków do życia.

Inną niż opisywane wyżej formy przemocy jest zaniedbywanie. Stanowi ono ogół zachowań polegający na zaspokajaniu potrzeb zarówno fizycznych jak i psychicznych, naruszenie obowiązku opieki względem zależnych osób bliskich. Zaniedbanie jest formą przemocy ekonomicznej i objawia się jako np. nie przekazywanie środków na utrzymanie, pozbawienie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwienie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: jak np. mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka itp. W konsekwencji powoduje stopniowe wycofywanie się osoby doświadczającej przemocy z wszelkiej aktywności.

Stosunkowo nową formą przemocy jest Cyberprzemoc (przemoc elektroniczna) – stosowana poprzez: prześladowania, zastraszenia, nękanie, wyśmiewanie innych z wykorzystaniem Internetu i narzędzi typu elektronicznego takich jak: SMS, e-mail, witryny internetowe, fora dyskusyjne w Internecie, portale społecznościowe i inne.

Wyżej wymienione formy niewłaściwego traktowania drugiego człowieka w zasadzie nie występują osobno. Przemocy fizycznej najczęściej towarzyszy przemoc psychiczna. Przemoc seksualna często współwystępuje z przemocą fizyczną i psychiczną.

Każdą z wyżej wymienionych form przemocy cechuje cykl składający się z trzech faz:

faza narastania napięcia – jest to początek cyklu, charakteryzuje się on wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych. Na tym etapie dochodzi do rozmaitych incydentów takich jak np. przejawy zazdrości, gniewu, kontrolowanie członków rodziny, używanie obraźliwych słów, poniżanie bliskiej osoby. Sprawca jest poirytowany i prowokuje kłótnie. Osoba, wobec której kierowana jest złość partnera stara się za wszelką cenę uspokoić sytuację zaspokajając żądania partnera i robiąc wszystko by poprawić nastrój. Często sama obarcza się winą za jego zachowanie i dąży do zadośćuczynienia i uszczęśliwienia sprawcy. Przyczyny narastającego napięcia mogą tkwić poza rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia, które spiętrzą napięcie. Sytuacja staje się nie do zniesienia i pojawia się agresja;

faza gwałtownej przemocy – w trakcie tej fazy następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata. Wybuch często jest nieadekwatny do przyczyny, którą podaje sprawca (dokonuje szkód psychicznych, fizycznych, niszczy sprzęty nie zwracając uwagi na krzywdę innych). Ta faza trwa stosunkowo krótko, ale może się zakończyć dramatycznie: pobiciem, uszkodzeniem ciała, a nawet śmiercią zaatakowanej osoby. W trakcie ataku ofiara robi wszystko, żeby ochronić siebie i uspokoić partnera. Zabiegi te jednak rzadko przynoszą pożądany skutek. Wraz z ustaniem aktu przemocy ofiara znajduje się w stanie szoku, nie chce uwierzyć w to, co się stało. Pojawia się u niej przerażenie, bezradność, poczucie wstydu, ale także złość, która powoduje, że najczęściej w tej fazie trwania przemocy osoby, które jej doznały decydują się na wezwanie pomocy i złożenie skargi, a więc początkują interwencję w sytuacji przemocy w rodzinie. Jeśli osoba zagrożona przemocą nie zgłosi się do właściwych instytucji o pomoc, jest to ostatni moment, by przerwać cykl przemocy, nim rozpocznie się ona na nowo;

faza miodowego miesiąca – czas skruchy – okazywania troski i miłości. Sprawca próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Interwencja najczęściej następuje w fazie gwałtownej przemocy. Ofiary w afekcie decydują się wezwać pomoc i złożyć zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa znęcania się nad rodziną.

Faza miodowego miesiąca ma niezwykle silny wpływ na pozostawanie osoby jej doświadczającej w krzywdzącym związku. To w tej fazie rodzą się złudne nadzieje, że sprawca się zmieni. Faza ta jednak mija i przechodzi w fazę narastania napięcia. Prawdziwym zagrożeniem jakie niesie ze sobą ta faza jest fakt, że przemoc w następnym cyklu jest jeszcze gwałtowniejsza.

Po pewnym czasie faza miodowego miesiąca zanika całkowicie i pozostają tylko dwie fazy –faza narastania napięcia oraz gwałtownej przemocy

U ofiar przemocy domowej, doświadczających zespołu zaburzeń stresu pourazowego i poddawanych intensywnej przemocy psychicznej często rozwija się tzw. proces wiktylizacji, który zmienia poczucie tożsamości maltretowanej osoby. Traci ona podstawowe poczucie bezpieczeństwa i uporządkowania życia, zaufanie do siebie i zaczyna źle o sobie myśleć, pragnie wycofać się z normalnego życia, izoluje się od innych. U części doświadczających przemocy pojawiają się tzw. wtórne zranienia, spowodowane niewłaściwymi reakcjami otoczenia, w tym instytucji powołanych do niesienia pomocy (ignorancja, pomniejszenie problemu, bezradność i inne). Pod wpływem takich reakcji otoczenia, powtarzania się aktów przemocy oraz na skutek małej umiejętności radzenia sobie z urazami, osoba krzywdzona zaczyna przystosowywać się do roli ofiary i przestaje się bronić. Często obwinia się i przestaje oczekiwać poprawy sytuacji. Traci nadzieje oraz poczucie godności. Przemoc domowa jest zjawiskiem złożonym, wieloaspektowym, rozpatrywanym w czterech perspektywach: prawnej, psychologicznej, moralnej i społecznej. Dlatego przeciwdziałanie jej wymaga podejścia interdyscyplinarnego. Z punktu widzenia prawa przemoc uznawana jest za przestępstwo, co zobowiązuje służby policyjne i wymiar sprawiedliwości do interweniowania, podejmowania działań na rzecz ochrony ofiar, ścigania i karania sprawców. Aspekt psychologiczny zwraca uwagę na mechanizmy przemocy w rodzinie, relacje między doświadczającym, a stosującym przemoc, odczuwane przez doświadczających skutki przemocy, a także na możliwości wyjścia z przemocy. Spojrzenie od strony moralnej odwołuje się do wartości, takich jak: poszanowanie życia ludzkiego, zdrowia i godności ludzkiej. Z punktu widzenia społecznego, zwracają uwagę funkcjonujące mity i stereotypy usprawiedliwiają zachowania przemocowe.

Skutki przemocy

Przemoc domowa jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednio szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe

U osób poddawanych długotrwałej przemocy występują poważne problemy fizyczne i emocjonalne. Do najczęstszych objawów będących skutkami przemocy należą: poważne obrażenia ciała, wzrost częstości chorób somatycznych związanych ze stresem (ból głowy, żołądka, w krzyżu lub w stawach oraz inne dolegliwości) przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój, niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji, zmienność nastrojów, decyzji, niepewność, stany lękowe, w tym lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena, kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, kłopoty z koncentracją, zwiększone spożycie środków psychoaktywnych, zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy.

Osoby doznające przemocy często zachowują się niezrozumiale, niejednokrotnie zmieniają zdanie i wycofują zawiadomienie o przestępstwie, bronią sprawcy. Zachowania te są w psychologii tłumaczone najczęściej występowaniem wyuczonej bezradności, zjawiska „prania mózgu” czy stresu pourazowego. Wycofanie się z aktywnych działań służących zmianie sytuacji i wyjściu z przemocy może wynikać z przekonania o bezskuteczności działań, popartego wcześniejszymi doświadczeniami. Bierność i rezygnacja są również często wynikiem technik manipulacyjnych, jakim osoba doznająca przemocy była poddawana ze strony sprawcy, technik mających utrwalić w niej niską samoocenę i wzbudzić poczucie winy.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci

Na szczególnie poważne konsekwencje zachowań przemocowych narażone są dzieci. Często są one bezpośrednimi osobami doznającymi przemocy lub/i świadkami przemocy domowej.

Obok obrażeń cielesnych przemoc domowa powoduje, że dziecko żyje w poczuciu ciągłego strachu, zagrożenia, pozbawione miłości, zaufania i bezpieczeństwa. Niezaspokojenie tych podstawowych potrzeb wpływa na dalszy rozwój dziecka i jest przyczyną wielu schorzeń psychosomatycznych. Dzieci będące osobami doznającymi przemocy w formie wykorzystywania seksualnego wykazują wysoki

poziom depresji, poczucie osamotnienia, myśli samobójcze, zaburzenia snu, nadpobudliwość, agresję, obniżenie samooceny i poczucie bezwartościowości. Maltretowanie psychiczne niekorzystnie wpływa na rozwój dzieci. Może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (brak poczucia bezpieczeństwa, niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami), deficytów intelektualnych (deficyty w zakresie możliwości poznawczych, rozwiązywaniu konfliktów i kreatywności) problemów afektywno-behawioralnych (agresja, samoponiżanie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm).

Skutki przemocy pojawiające się podczas trwania zachowań przemocowych są zaledwie początkiem destrukcyjnego wpływu przemocy domowej. Konsekwencje przemocy ujawniają się często również po długim czasie, kiedy dziecko dorasta lub w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego. Trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych, młodzieżowych grupach przestępczych, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków to tylko niektóre ze sposobów ucieczki od problemu przemocy.

Doświadczanie przemocy w dzieciństwie ma wpływ na całe dorosłe życie. Osoby doznające przemocy, zwłaszcza seksualnej, mają problemy z nawiązaniem i utrzymaniem satysfakcjonujących relacji z innymi osobami. Ponadto, zachowania przemocowe są dziedziczone i powielane. Młodzi chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, uczą się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie jako elementy wpisane w rolę kobiety. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci same staną się krzywdzącymi rodzicami.

Spoleczne konsekwencje przemocy domowej

Przemoc zagraża życiu, niesie ze sobą cierpienie fizyczne, rany, siniaki, ale nade wszystko powoduje niewyobrażalnie wielkie szkody psychiczne u ofiar, które najczęściej przez lata doświadczają znęcania się, wykorzystywania lub zaniedbania. Przemoc domowa to także poważny problem społeczny. Destrukcyjna siła niszczy cały system rodzinny, rozsadza go od środka, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju najmłodszym członkom rodziny. Niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu. Niezwalczana przemoc przybiera na sile, utrwala się i eskaluje

niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa.

Specjaliści podkreślają, że wychodzenie rodziny z przemocy to długotrwały proces powrotu do normalności jej ofiar na każdej płaszczyźnie, w którą wsączyło się złe zachowanie sprawcy, trwający zazwyczaj nie krócej niż sam czas jego doznawania jest wieloaspektowe i zależy od wielu czynników: momentu odizolowania ofiar od sprawcy, płaszczyzn życia „zatrutych” przez przemoc, dostępności do profesjonalnej pomocy socjalno - psychologicznej, od tego, czy doszło do nieodwracalnych zmian psychosomatycznych w wyniku doznawania przemocy, wreszcie też od tego, czy sytuacja przemocy przerodziła się w stan chroniczny, wymagający interwencji kompleksowej i długoterminowej wielu instytucji. Kluczowym aspektem jest tu, jak widać czas. W związku z powyższym trzeba raz jeszcze pokreślić, iż biorąc pod uwagę dobro jednostkowej ofiary, ale także szerszy kontekst społeczny, ogromne znaczenie ma szybka, całościowa i długoterminowa reakcja na przemoc domową. Należy zaznaczyć, że choć niektórych dotkliwych skutków przemocy domowej doznające jej osoby nie wyzbędą się nigdy, jednak przy profesjonalnej terapii, ciężkiej pracy nad osobą i wsparciu bliskich, mogą nauczyć się z nimi w miarę normalnie żyć, nie powielając negatywnych, przemocowych schematów na przyszłość. W bezpośrednim kontakcie z osobami doznającymi przemocy czy stosującymi przemoc domową ważne jest rozumienie przemocy na każdej płaszczyźnie. Każda osoba podejmująca się pracy z pokrzywdzonymi czy stosującymi przemoc powinna robić to zgodnie ze swoim przygotowaniem zawodowym i możliwościami instytucji, jaką reprezentuje, a także mieć świadomość granicy swoich kompetencji.

Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, że do najważniejszych społecznych skutków przemocy domowej należą:

- **osobiste tragedie ofiar** - jednostek, całych rodzin (przede wszystkim dzieci), co z kolei warunkuje dalsze (szersze) skutki środowiskowe i społeczne;

- **rozpad rodzin** – brak równowagi, złe wzorce, w celu zminimalizowania zagrożenia życia i zdrowia konieczność odizolowania sprawców od ofiar, rozstania, separacje, rozwody;

- **dehumanizacja stosunków międzyludzkich** – inaczej ich odczłowieczenie, czy uprzedmiotowienie człowieka, dawniej mówiło się o „zewierzęczeniu”;

- **patologizacja więzi międzyludzkich** - najpierw w samej rodzinie dotkniętej przemocą, potem w społeczeństwie, to wynik spłylenia systemu wartości i zmniejszenie znaczenia autorytetu (lub jego brak, kiedy rodzic, który powinien być wzorem jest antyautorytetem przez egoistyczną postawę rodzica - sprawcy lub bierną postawę rodzica - ofiary, zamiast ról społecznych (dzieci przejmują role rodziców i na odwrót), szczególnie widoczne u ofiar przemocy seksualnej;

- **stygmatyzacja**, jest to proces nadawania negatywnych „etykietek” jednostkom lub większemu zbiorowi ludzi, przez co przyjmują one nadane im cechy i zaczynają działać zgodnie z przypisanymi im cechami;

- **marginalizacja** - wykluczenie z udziału w życiu społecznym jednostek lub grup społecznych;

- **wiktyimizacja** - negatywny proces stawania się ofiarą, kiedy ofiara staje się ofiarą – sprawcą;

- **wzrost przestępczości** – przemoc domowa jest przestępstwem. Które prowadzi do innych przestępstw min. rozbojów, kradzieży, rozbojów uszkodzeń ciała, gwałtów, zabójstw;

- **uzależnienia** - wszelkie nałogi, które są często nie tylko źródłem, ale i skutkiem przemocy: dla ofiar - **ucieczką**, dla sprawców – **pokazem ich siły i możliwości**;

- **demoralizacja** – nieprzystosowanie społeczne – odrzucenie wszelkich obowiązujących norm i wartości, negowanie ich, prowadzi do łamania prawa, jeśli doświadczają jej dzieci to demoralizacja nieletnich prowadzi do różnego typu nałogów, prostytucji, włóczęgostwa itp.;

- **zaburzenia psychosomatyczne i psychiczne** - przemoc może być źródłem różnego typu zaburzeń mających wpływ na osobowość sprawców, ale także ofiar przemocy, skutkuje brakiem zdolności do nawiązywania prawidłowych relacji w społeczeństwie;

- **bezdomność** - jest wymiernym skutkiem przemocy, może dotyczyć zarówno sprawców przemocy domowej (np. po odbyciu wyroku sądowego) jak i ofiary, które są zmuszane opuszczać miejsca zamieszkania, by chronić zdrowie i życie, nie mając środków na nowy dach nad głową, są na nią skazane;

- **bezrobocie** - może być podobnie jak bezdomność efektem przemocy zarówno dla sprawców (np. z powodu konfliktów z prawem), bądź dla ofiar, które doznając przemocy w rodzinie nie są w stanie wykonywać obowiązków zawodowych i tracą pracę;

- **spowszednienie krzywdy/ znieczulica, brak empatii** - obojętność na krzywdę i cierpienie ludzi, przechodzenie bez reakcji nad cierpieniem;

- **totalitaryzm** - system oparty na przemocy, bardzo często tworzony przez jednostki, które same doświadczały przemocy (np. twórca niemieckiej odmiany faszyzmu, zbrodniarz wojenny – A.Hitler).

III PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 z późn. zm.),

- ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. z 2023 r. poz. 1550 z późn. zm.),

- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.),

- ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. z 2024 r. poz. 609),

- ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tekst jedn. z 2024 r. poz. 145),

- ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn. z 2022 r. poz. 2230, z późn. zm.),

- ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn. z 2024 r. poz. 17 z późn. zm.),

- ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (tekst jedn. z 2023 r. poz. 127 z późn. zm.),

- ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (tekst jedn. z 2024 r. poz. 37 z późn. zm.),

- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.),

- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jedn. z 2023 r. poz. 1939 z późn. zm.),

- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tekst jedn. z 2024 r. poz. 424 z późn. zm.),

- ustawę z 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (tekst jedn. z 2023 r. poz. 900, z późn. zm.).

IV PROGRAM JEST SPÓJNY Z PROGRAMAMI:

- Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 – 2030.
- Powiatowym Programem Przeciwdziałania Przemocy oraz Ofiar Przemocy na lata 2021 - 2025.
- Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ustrzyki Dolne na lata 2023 – 2032.
- Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Ustrzyki Dolne na lata 2024 – 2027.

V DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań niezbędne jest dokonania analizy problemów społecznych w gminie z uwzględnieniem problemu przemocy domowej. Ze względu na specyfikę zjawiska oszacowanie skali problemu nie jest zadaniem łatwym. Trudno jednoznacznie określić liczbę osób doświadczających przemocy, które w wielu przypadkach nie ujawniają problemu, a co za tym idzie nie składają zawiadomienia o przestępstwie. Dzieje się tak z różnych powodów m.in. obawy przed sprawcą, brakiem wiary w możliwość skutecznego działania wymiaru sprawiedliwości, chęci zapomnienia o doznanej krzywdzie, a także chęci ochrony sprawców, z poczucia wstydu i obawy przed wykluczeniem społecznym. Przedstawione czynniki powstrzymujące przed składaniem zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przemocy domowej, odgrywają szczególną rolę w obliczu czynów popełnianych przez osoby bliskie i znajome. Z tego względu można przypuszczać, że znaczna liczba przypadków przemocy domowej pozostaje nieujawniona.

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej w oparciu o postanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie realizowanego w różnych perspektywach czasowych, zlecało przeprowadzenie badań mających na celu zdiagnozowanie zjawiska przemocy domowej. Badania realizowano co dwa lata wskazując w nich szczególne obszary poddawane analizie.

W 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej było realizowane badanie pn. „Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie”,

które pokazało, że zwiększa się świadomość Polaków na temat zjawiska przemocy domowej, jak i na temat mechanizmów doznawania przemocy.

Na poziomie deklaratywnym zdecydowana większość Polaków nie myśli o przemocy domowej w sposób stereotypowy i potrafi zidentyfikować zachowania, które świadczą o występowaniu przemocy. Badanie pokazało, że ok. 85%–90% Polaków identyfikuje różne sytuacje, które świadczą o występowaniu przemocy jako nieakceptowalne, co może świadczyć o coraz większej świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej. Nadal jednak około 10% dorosłych osób uznaje różnego rodzaju przemocowe zachowania za normalne.

Kobiety i mężczyźni nieco różnią się w tym, jak postrzegają przemoc. W największym stopniu w odniesieniu do stwierdzenia „Rodzice mają prawo bić swoje dzieci”, z którym zgadza się 13% mężczyzn i 5% kobiet. Ogólną regułą jest to, że mężczyźni w większym zakresie akceptują dopuszczalność analizowanych w badaniu przejawów przemocy.

Najbardziej kontrowersyjna opinia na temat przemocy domowej, to stwierdzenie „Ofiary przemocy domowej akceptują swoją sytuację”. W tym przypadku Polacy są podzieleni niemal po równo – około 40% zgadza się z tym poglądem i tyle samo nie zgadza, pozostałe osoby nie mają wyrobionego zdania.

Osoby, które uważają, że z różnych powodów lepiej nie wtrącać się w życie rodzin doznających przemocy stanowią około kilkunastu procent ogółu społeczeństwa. Zdaniem ekspertów w praktyce waga tego problemu jest większa, bo ludzie, którzy realnie obserwują przemoc w swoim otoczeniu, rzeczywiście boją się reagować lub też nie wiedzą, co powinni zrobić. Z tego względu działania edukacyjne i kampanie społeczne powinny koncentrować się również na świadkach przemocy i na tym, jak należy reagować, w sytuacji bycia świadkiem przemocy.

W 2019 r. ówczesny Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zlecił przeprowadzenie badania, z którego wynika wysoka skuteczność programów dla osób stosujących przemoc oceniane są jako skuteczne (82,9%) przez osoby prowadzące programy. Członkowie zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych również w większości oceniali programy jako skuteczne.

W 2021 r. na zlecenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej zostało przeprowadzone badanie „Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie wobec dzieci”. Głównym celem badania było dokonanie diagnozy skali zjawiska przemocy domowej wobec dzieci w Polsce. Według Polaków najbardziej rozpowszechnioną formą

przemocy domowej wobec dzieci była przemoc psychiczna. W drugiej kolejności najczęściej występujące to: zaniedbanie oraz przemoc fizyczna. Prawie co piąte dziecko w Polsce doznawało przemocy fizycznej (19%) i psychicznej (18%). 9% doznało przemocy ekonomicznej, a 8% seksualnej.

Nieznacznie częściej osobą stosującą przemoc był mężczyzna. 54% mężczyzn przyznało, że zdarzyło im się dać dziecku klapsa, w porównaniu do 45% kobiet. Co piąty Polak przyznał, że były sytuacje, kiedy obrażał, zwymyślał dziecko oraz uderzył je dłonią po ciele a 15% przyznaje, że zdarzyło mu się zastraszać dziecko (odpowiednio 13%, 15% oraz 9% w przypadku kobiet). 38% dzieci poniżej 18 lat dostało od rodzica/opiekuna klapsa. 16% dzieci poniżej 18. roku życia było obrażane i wyzywane, 12% zostało kiedykolwiek uderzone dłonią po ciele, a 8% doznaje/doznawało zastraszania.

Większość osób (61%), które zaobserwowały przemoc w swoim otoczeniu, podjęła w związku z tym działania. Była to przede wszystkim rozmowa, uświadomienie problemu (26%) oraz zgłoszenie na Policję (20%) czy do pomocy społecznej (18%). Osoby, które nie podjęły żadnych działań w związku z zauważeniem występowania przemocy przyznały, że nie zrobiły tego głównie ze względu na poczucie, że nie chcą się wtrącać (19%) i z obawy, strachu (19%).

Polacy ocenili swoją wiedzę dotyczącą przemocy domowej na dość wysoką. Prawie połowa (49%) uważa, że wie o przemocy domowej wobec dzieci dużo lub sporo (43%).

Zdaniem prawie co trzeciego Polaka (34%) problem przemocy domowej wobec dzieci w trakcie pandemii nasilił się. Osoby, które miały kontakt z instytucjami lub korzystały z ich pomocy w czasie pandemii, generalnie oceniają, że spadła ich dostępność, natomiast nie wpłynęło to znacząco na pogorszenie się skuteczności otrzymanej pomocy.

Doświadczenia przemocy w dzieciństwie w bardzo dużym stopniu rzutują na dorosłe życie. Wyniki badania pokazały, że prawie co trzeci Polak (32%) przyznaje, że w dzieciństwie doświadczał przemocy fizycznej, a 28% badanych przyznało, że doznawało przemocy psychicznej. Przemocy najczęściej dopuszczali się członkowie najbliższej rodziny: ojciec, matka, rodzeństwo.

Zdecydowana większość Polaków (81%) była również świadoma, że dziecko doznaje przemocy również wtedy, gdy widzi przemoc pomiędzy swoimi rodzicami.

Polacy byli prawie jednomyślni w przekonaniu, że każdy, kto dostrzega przemoc w rodzinie wobec dziecka, powinien zareagować.

W 2022r. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej zleciło przeprowadzenie badań na temat zjawiska przemocy domowej wśród kolejnej grupy osób, która może być szczególnie narażona na stosowanie przemocy domowej, tj. wśród osób starszych i niepełnosprawnych.

Z przeprowadzonych badań wynika, że wśród osób niepełnosprawnych najczęściej była wskazywana przemoc psychiczna (jej doznawanie zadeklarowało 78,1% osób niepełnosprawnych biorących udział w badaniu) oraz fizyczna (57,8%). W przypadku osób starszych – przemoc psychiczna (87,3%), fizyczna (43,1%) i ekonomiczna (43,1%). Podobnie w przypadku osób starszych i osób niepełnosprawnych – przemoc psychiczna (70,2%) oraz fizyczna (45,2%) i ekonomiczna (41,1%).

Najczęściej występującą formą przemocy wobec osób starszych była przemoc psychiczna, a następnie przemoc fizyczna, ekonomiczna i zaniedbanie, a najrzadziej natomiast przemoc seksualna .

Przemocy fizycznej doznawały najczęściej osoby niepełnosprawne – 57,8% respondentów z tej grupy; w następnej kolejności osoby starsze niepełnosprawne – 45%; najrzadziej, ale równie często osoby starsze. Przemocy psychicznej najczęściej doznawały osoby starsze 87%, osoby niepełnosprawne 78%. Natomiast osoby starsze niepełnosprawne wskazały, że doznają przemocy psychicznej w 7%. Inaczej wyglądała sytuacja w przypadku przemocy seksualnej, której wśród badanych najczęściej doznawały osoby niepełnosprawne – co piąty badany z tej grupy; a w dalszej kolejności także co 6 osoba starsza niepełnosprawna oraz co 8 badana osoba starsza. Przemoc ekonomiczna była najczęściej doznana przez osoby starsze – 43% i osoby starsze niepełnosprawne 41%. Doznawała jej też co trzecia badana osoba niepełnosprawna. Zaniedbania doznała co trzecia badana osoba starsza, 3% osób starszych niepełnosprawnych i co piąta badana osoba niepełnosprawna.

Jednym z ważniejszych wniosków płynących z pogłębionych wywiadów jakościowych, które dotyczyły rodzajów przemocy, jakiej doznają osoby starsze i osoby niepełnosprawne, jest to, że niemalże zawsze różne formy przemocy łączyły się ze sobą i były stosowane razem lub naprzemiennie w stosunku do tej samej osoby.

Osobą stosującą przemoc domową wobec osób starszych i niepełnosprawnych byli najczęściej mężczyźni z najbliższego środowiska domowego: mężowie, partnerzy, ojcowie, a rzadziej dorośli synowie.

Najczęściej wskazywane przejawy przemocy wobec osób starszych i niepełnosprawnych to znieważanie, wyzwiska, ośmieszanie, lekceważenie, zastraszanie, szantażowanie, zabieranie, używanie własności osoby starszej bez jej zgody, popychanie, szturchanie, zabieranie pieniędzy.

Na terenie Gminy Ustrzyki Dolne przemoc domowa występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym, często łączy się z problemem nadużywania alkoholu, niskimi dochodami. Przypadki przemocy zdarzają się w domach rodzinnych, w zamkniętym kręgu osób, gdzie świadkami są jedynie członkowie rodziny. Skalę problemu przemocy domowej najlepiej obrazują statystyki, opracowane na podstawie danych zebranych w ramach procedury „Niebieskiej Karty”. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Ustrzykach Dolnych został powołany w 2011 roku. Od tego czasu gromadzi dane statystyczne dotyczące uaktywnionych przypadków stosowania przemocy domowej w oparciu o prowadzoną procedurę „Niebieskiej Karty”.

Zgodnie z art. 9 a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej w brzmieniu od 22 czerwca 2023r. nadanym ustawą z dnia 9 marca 2023 .r o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023r. poz.535), Zarządzeniem Nr 11/IX/23 Burmistrza Ustrzyk Dolnych z dnia 07 września 2023 r. został powołany nowy skład Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gminie Ustrzyki Dolne.

Przedstawione poniżej zestawienia pokazują, od **1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2023 r.** w **149** rodzinach została wszczęta procedura „Niebieskie Karty” w związku z podejrzeniem występowania przemocy domowej.

Procedura ta została głównie wszczęta przez przedstawicieli policji (*118 rodzin*) oraz przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (*20 rodzin*).

Tab. nr 2. Instytucje wszczynające procedurę „Niebieskiej Karty”

Instytucja wszczynająca procedurę „Niebieskiej Karty”	Od 1 stycznia 2020 do 31 grudnia 2020 r.	Od 1 stycznia 2021 do 31 grudnia 2021 r.	Od 1 stycznia 2022 do 31 grudnia 2022 r.	Od 1 stycznia 2023 do 31 grudnia 2023 r.	Razem
Przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	1	8	4	7	20
Policja	35	32	22	29	118
GKRPA	0	0	0	0	0
Ochrona zdrowia	0	1	1	2	4
Oświata	0	1	1	5	7
Ogółem	36	42	28	43	149

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej

Z podanej poniżej tabeli dotyczącej liczby rodzin w których występuje zjawisko przemocy domowej oraz częstotliwości zdarzeń przemocowych wynika, że w 2023 r. było najwięcej rodzin w których doszło do przemocy w rodzinie / 43 /, do najczęstszych zdarzeń przemocowych dochodzi od 2 do 5 razy w roku.

Tab. nr 3. Skala przemocy domowej oraz częstotliwość jej występowania.

Rok	Liczba rodzin w których występuje zjawisko przemocy domowej	Częstotliwość zdarzeń przemocowych 1 raz w roku	Częstotliwość zdarzeń przemocowych Od 2 do 5 razy w roku	Częstotliwość zdarzeń przemocowych 6 razy w roku i więcej
2020	46	10	30	6
2021	40	5	20	15
2022	40	5	20	15
2023	55	7	30	18
Razem	181	27	100	54

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. przemocy domowej

Tab. nr 4. Liczba osób poszkodowanych w wyniku przemocy domowej.

Rok	Ogółem osoby poszkodowane	kobiety			mężczyźni			dzieci			
		Ogółem	z tego:		Ogółem	z tego:		Ogółem	z tego:		
			osoby starsze*	osoby niepełnosprawne		osoby starsze	osoby niepełnosprawne		do 13 r.ż.	od 14 do 18 lat	niepełnosprawne**
2020	103	59	9	2	5	2	1	39	26	13	1
2021	81	39	10	1	16	5	3	26	19	7	0
2022	77	40	9	1	8	0	5	29	19	10	0
2023	111	59	8	0	19	2	5	33	27	6	0

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny d/s. przemocy w rodzinie.

* Kobiety i mężczyźni powyżej 65 roku życia.

**dzieci od 0 do 18 roku życia.

Najczęściej zgłaszane przez osoby pokrzywdzone formy przemocy:*

- przemoc fizyczna
- przemoc psychiczna / emocjonalna
- przemoc ekonomiczna
- przemoc seksualna
- zaniedbywanie
- połączenie kilku spośród ww. form przemocy (jakich?）**

Na podstawie informacji uzyskanych z danych Zespołu Interdyscyplinarnego wynika, że najwięcej osób poszkodowanych w wyniku przemocy domowej było w **2023** w liczbie **111 osób** w tym **59** to kobiety, najwięcej dzieci doznających przemocy domowej – **39**, było w 2020 r. co świadczy, że skala przemocy domowej wzrasta.

Wpływ jednej osoby na drugą może przybierać różne formy. Jedna osoba może być w stosunku do drugiej silniejsza fizycznie, psychicznie, materialnie, zawodowo, społecznie, co może doprowadzać do różnego rodzaju przemocy. Na podstawie powyższych danych wynika, że najczęściej stosowaną formą przemocy jest przemoc fizyczna i emocjonalna/psychiczna.

Tab. 5. Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową w latach 2020 – 2023

Lata	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Małoletni
2020	46	5	41	0
2021	41	3	37	1
2022	39	1	38	0
2023	58	6	52	0
<i>Razem</i>	184	15	168	1

Źródło. Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy domowej

Z analizy powyższych danych wynika, że najwięcej osób podejrzanych o stosowanie przemocy domowej bo w liczbie **168** to mężczyźni, natomiast **15** osób to kobiety. Wynika z tego, że w przeważającej części za stosowanie przemocy domowej są odpowiedzialni mężczyźni. Sprawca przemocy domowej jest zazwyczaj osoba, która poprzez agresywne zachowania chce zmanifestować swoją dominację, ukryć kompleksy, wyładować frustrację, również na podstawie badań psychologicznych,

wynika, że nad rodziną znęcają się z reguły mężczyźni. Agresorem może okazać się zarówno niepozorny urzędnik, jak i przedsiębiorca, lekarz, rolnik czy naukowiec. Kobiety 25 razy rzadziej popełniają tego typu przestępstwa.

Tab. nr 6 Działania Zespołu Interdyscyplinarnego

	Od 01 stycznia 2020 do 31 grudnia 2020	Od 01 stycznia 2021 do 31 grudnia 2021	Od 01 stycznia 2022 do 31 grudnia 2022	Od 01 stycznia 2023 do 31 grudnia 2023	Razem
Liczba zawiadomień złożonych do prokuratury lub na policję o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 207 § 1 kk	1	9	5	2	17
Liczba zawiadomień złożonych do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację dziecka oraz rodziny	15	7	10	7	39
Liczba wniosków złożonych do GKRPA o skierowanie na leczenie odwykowe	5	11	2	4	22
Liczba wniosków skierowanych do Prokuratury Rejonowej w Lesku o przymusowe leczenie odwykowe	19	8	7	16	50
Liczba wniosków złożonych do Prokuratury Rejonowej w Lesku o podjęcie działań w stosunku do sprawcy przemocy w związku z przemocą w rodzinie	15	9	4	9	37

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego w 17 przypadkach zawiadomił Prokuraturę Rejonową o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przemocy domowej.

W przypadku **39** rodzin wystosowano wniosek do Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Lesku, o niepokojącej sytuacji w rodzinie.

Przewodniczący Zespołu w przypadku **22** osób podejrzewanych o stosowanie przemocy w rodzinie złożył do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wniosek o skierowanie na przymusowe leczenie odwykowe. W **50** przypadkach Przewodniczący Zespołu złożył wniosek do Prokuratury Rejonowej w Lesku o skierowanie osoby na przymusowe leczenie odwykowe natomiast w **37** przypadkach o podjęcie działań w stosunku do sprawcy przemocy.

Tab. nr 7 Wykaz postępowań w związku z przemocą domową oraz liczba sprawców przemocy

Rok	2020	2021	2022	2023	Razem
Liczba postępowań przygotowawczych w tym:	20	16	14	19	69
Postępowanie umorzone	8	4	10	8	30
Postępowanie wykryte/skierowanie sprawy do sądu/	12	12	4	11	39
Liczba wydanych środków zapobiegawczych w tym:	0	0	0	7	7
Nakaz opuszczenia lokalu	0	0	0	0	7
Zakaz zbliżania się	0	0	0	0	7
Dozór policji	0	0	1	0	1
Liczba sprawców przemocy domowej	59	53	32	17	161
W tym liczba kobiet	6	1	3	0	10
W tym liczba mężczyzn	53	51	29	17	150
W tym liczba nieletnich	0	1	0	0	1

Liczba sprawców doprowadzonych do izby wytrzeźwień	11	16	4	5	36
W tym liczba kobiet	1	1	0	0	2
W tym liczba mężczyzn	11	15	4	5	35
W tym liczba nieletnich	0	0	0	0	0
Liczba wszczętych postępowań z art.207 KK	18	17	19	16	70

Źródło: Wydział Prewencji i Ruchu Drogowego Komendy Powiatowej Policji w Ustrzykach Dolnych.

Z analizy przedstawionych powyżej danych wynika, że przemoc domowa na terenie naszej gminy jest problemem społecznym. Należy przypuszczać, że rzeczywista liczba osób i rodzin dotkniętych przemocą jest znacznie wyższa niż wskazują na to przywołane statystyki. Osoby doznające przemocy domowej często przez wiele lat ukrywają swój problem, dlatego trudno jest określić dokładną skalę problemu przemocy.

Od czasu powstania Zespołu Interdyscyplinarnego, działania podejmowane na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej są intensywniejsze i coraz bardziej skuteczne. Ponieważ przemoc domowa jest ciągle dużym problemem naszej gminy, należy zatem wzmocnić dotychczasowe działania, które powinny mieć charakter współpracy interdyscyplinarnej poszczególnych instytucji lokalnych. Efektem takiej współpracy będzie skuteczne zapobieganie, rozpoznawanie oraz przeciwdziałanie przemocy i jej skutkom

VI ZAKRES POMOCY INSYTUCJONALNEJ

Funkcjonuje Punkt Konsultacyjny Ośrodka Interwencji Kryzysowej. W Punkcie Konsultacyjnym można bezpłatnie skorzystać z pomocy psychologa, prawnika, socjologa, pracownika socjalnego, psychoterapeutki ds. uzależnień.

Na terenie miasta i gminy Ustrzyki Dolne funkcjonuje Poradnia Zdrowia Psychicznego w której można skorzystać z porad psychologa, psychiatry oraz pomocy w ramach psychoterapii indywidualnej, psychoterapii grupowej oraz terapii rodzinnej. Z pomocy mogą skorzystać:

- pełnoletni,
- doświadczający problemów natury emocjonalnej i psychicznej,
- cierpiący z powodu nadmiernego obciążenia stresem,
- osoby, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej (np. rozwód, utrata pracy, żałoba, konflikt w rodzinie, reakcja na ciężką chorobę i inne),
- osoby mające trudności w funkcjonowaniu społecznym,
- nie radzące sobie z odczuwanym przygnębieniem i apatią, mających problemy z jedzeniem, - u których rozpoznano chorobę psychiczną.

Pacjenci przyjmowani są bez skierowania, bezpłatnie w ramach kontraktu z NFZ. W przypadku chęci skorzystania z usług wyłącznie psychologa lub psychoterapeuty wymagane jest skierowanie od lekarza ubezpieczenia zdrowotnego.

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Moczary” podpisał z NFZ umowę na świadczenia zdrowotne dla dzieci i młodzieży w ramach Ośrodka Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej przy ul. 29 Listopada 47 w Ustrzykach Dolnych. Powstały Ośrodek Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży posiada psychologów, psychoterapeutów, superwizora, terapeutów środowiskowych i socjoterapeutów z dużym doświadczeniem w pracy z dziećmi i młodzieżą oraz z dobrymi kwalifikacjami. Pomocą psychologiczną i psychoterapeutyczną otaczają rodziny, opiekunów i całe środowisko dzieci i młodzieży. Celem działania Ośrodka Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży jest udzielanie profesjonalnej pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej oraz środowiskowej dzieciom i młodzieży. Pacjentami Ośrodka mogą być dzieci poniżej 7 roku życia, dzieci i młodzież objęci obowiązkiem szkolnym i obowiązkiem nauki oraz kształcący się w szkołach ponadpodstawowych - do ich ukończenia, jednak nie później niż do ukończenia 21 roku życia, a także rodziny lub opiekunowie prawni. O uczęszczaniu do Ośrodka decyduje do 16 roku życia rodzic, od 16 do 18 roku potrzebna jest zgoda dziecka, od 18 roku osoby zainteresowane. Nie jest wymagane skierowanie od lekarza. Ośrodek może również realizować świadczenia z wykorzystaniem systemów teleinformatycznych.

Na terenie powiatu bieszczadzkiego funkcjonuje punkt nieodpłatnej pomocy prawnej gdzie można skorzystać z porad adwokata i radcy prawnego. Pomoc udzielana jest dla :

- osób uprawnionych do pomocy społecznej z powodu m.in. niepełnosprawności i przemocy,
- młodzieży do 26 roku życia,
- weteranów,
- osób powyżej 65 roku życia,
- posiadaczy Karty Dużej Rodziny,
- każdego zagrożonego lub poszkodowanego: katastrofą naturalną, awarią techniczną, klęską żywiołową.

W Ustrzykach Dolnych funkcjonuje Poradnia Leczenia Uzależnień. Poradnia oferuje terapię dla osób uzależnionych i członków ich rodzin (współuzależnienie, DDA). Oddziaływania terapeutyczne realizowane są przez zespół terapeutyczny składający się z lekarza specjalisty psychiatrii, specjalistów psychoterapii uzależnień i instruktora terapii uzależnień.

Przy przyjęciu do Poradni nie jest wymagane skierowanie. Pacjenci nieubezpieczeni mają udzielane świadczenia bezpłatnie.

VII. ADRESACI PROGRAMU.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej adresowany jest do mieszkańców Miasta i Gminy Ustrzyki Dolne. Program ten skierowany jest w szczególności do ofiar przemocy domowej (w tym: dzieci, współmałżonków, partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych), sprawców przemocy domowej, świadków przemocy domowej, przedstawicieli władz lokalnych, przedstawicieli instytucji pracujących z dziećmi (nauczyciele, pedagodzy, pracownicy socjalni, policjanci, pracownicy wymiaru sprawiedliwości, pracownicy służby zdrowia, księża).

VIII. ZASOBY GMINY USTRZYKI DOLNE W ZAKRESIE REALIZACJI PROGRAMU.

Zasoby ludzkie - specjaliści z różnych dziedzin i zasoby instytucjonalne - instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy domowej oraz instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą :

- Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Komenda Powiatowa Policji,

- Zespół Interdyscyplinarny,
 - Placówki Oświatowo -Wychowawcze,
 - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
 - Zakład Opieki Zdrowotnej
 - Organizacje pozarządowe
 - Poradnia Zdrowia Psychicznego
 - Poradnia Leczenia Uzależnień
 - Punkt Nieodpłatnej Pomocy Prawnej
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

IX CELE PROGRAMU

Cel główny:

Celem głównym programu jest zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie Gminy Ustrzyki Dolne.

Cel ten oparty jest na realizacji zadań gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, szczególnie poprzez promowanie działań profilaktycznych, wspieranie osób doświadczających przemocy oraz pracy ze sprawcami przemocy nad zmianą ich zachowań i postaw tj.:

- zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej,
- zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy domowej i zwiększenie dostępności pomocy,
- zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc domową.

Cele szczegółowe:

1. Diagnozowanie i monitorowanie problemu przemocy domowej.
2. Podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej na problemy związane z przemocą domową.
3. Podniesienie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

4. Zapewnienie kompleksowej pomocy członkom rodzin, w których występuje problem przemocy.

X. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Realizacja celów Programu zakłada:

- uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem przemocy domowej,
- promowanie modelu rodziny wolnej od przemocy,
- edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy domowej,
- działania interdyscyplinarne w zakresie przeciwdziałania przemocy.

XI. DZIAŁANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PROGRAMU

1. Diagnozowanie i monitorowanie problemu przemocy domowej

- 1.1 Zbieranie i uaktualnianie informacji na temat rozmiarów problemu przemocy domowej oraz zasobów środowiska lokalnego (statystyki policyjne, sądowe, Ośrodka Pomocy Społecznej, GKRPA, szkół, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej).
- 1.2 Monitorowanie problematyki przemocy domowej oraz udzielanej pomocy.
- 1.3 Zintegrowanie działań w ramach przeciwdziałania przemocy domowej w gminie poprzez wypracowanie procedur aktywnej i stałej współpracy placówek oświatowych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych.

2. Podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej na problemy związane z przemocą domową.

- 2.1. Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej na temat przemocy domowej m.in. poprzez organizowanie prelekcji, pogadanek, warsztatów profilaktycznych oraz upowszechnianie materiałów edukacyjno- informacyjnych, ulotek, broszur, wizytówek/ w tym o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy domowej.
- 2.2. Prowadzenie wśród dzieci i młodzieży profilaktyki agresji i przemocy, m.in. poprzez organizowanie zajęć w ramach szkolnego programu profilaktyki.

2.3. Organizowanie dla nauczycieli i pedagogów szkoleń i warsztatów dotyczących przemocy w środowisku szkolnym i rodzinnym.

2.4. Współuczestnictwo w programach i kampaniach społecznych poświęconych przemocy domowej i jej skutkom.

3.Podniesienie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej

3.1. Szkolenia grup zawodowych z obszaru przeciwdziałania przemocy domowej dla potrzeb współpracy w grupach diagnostyczno - pomocowych,

3.2. Szkolenie dotyczące problemu przemocy domowej dla członków grup diagnostyczno - pomocowych oraz członków zespołu interdyscyplinarnego wraz z dodatkowymi kosztami związanymi z zapewnieniem m.in cateringu, zakupem artykułów żywnościowych, napojów, wody, kawy, herbaty oraz innych artykułów.

4.Zapewnienie kompleksowej pomocy członkom rodzin, w których występuje problem przemocy

4.1 Udzielanie przez Ośrodek Pomocy Społecznej pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom dotkniętym przemocą.

4.2 Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami, w których stosowana jest przemoc.

4.3 Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności poprzez podejmowanie działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową (np. organizowanie szkoleń i warsztatów edukacyjnych).

4.4 Prowadzenie edukacji wśród ofiar przemocy domowej w zakresie przysługujących im praw.

4.5 Tworzenie grup wsparcia dla ofiar przemocy domowej.

4.6 Oddziaływanie na sprawców przemocy domowej poprzez motywowanie ich i kierowanie do udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych oraz psychologiczno-terapeutycznych.

XII. ZAGROŻENIA W REALIZACJI ZADAŃ :

- Stereotypy panujące w środowisku na temat przemocy domowej,
- Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych,

- Brak współpracy rodziny w zakresie przezwyciężania kryzysów,
- Problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach, ubóstwo,
- Brak infrastruktury socjalnej w gminie,
- Brak lub zbyt mała współpraca interdyscyplinarna,
- Brak motywacji ekonomicznej dla członków zespołu interdyscyplinarnego.

XIII. REALIZACJA PROGRAMU I PRZEWIDYWANE EFEKTY.

Podmiotem odpowiedzialnym za koordynację działań wyznaczonych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej w Gminie Ustrzyki Dolne na lata 2024 - 2030 jest Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ustrzykach Dolnych przy współpracy z:

- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Komendą Powiatową Policji,
- Placówkami oświatowymi,
- Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną
- Zakładami Opieki Zdrowotnej,
- Organizacjami pozarządowymi.
- Sądem Rejonowym w Lesku
- Prokuraturą Rejonową w Lesku
- Poradnią Leczenia Uzależnień w Lesku
- Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia SOS Lesko
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych

Przewidywane efekty realizacji programu.

- Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy domowej.
- Spadek liczby przypadków przemocy domowej.
- Udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy domowej.
- Usprawnianie systemu pomocy rodzinom dotkniętych przemocą.
- Zwiększanie zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy.
- Zbudowania systemu działań w zakresie pomocy rodzinom i osobom dotkniętych przemocą.
- Niwelowanie skutków zjawiska przemocy.

- Zwiększenie świadomości dzieci i młodzieży dotyczących zagrożenia płynących z uzależnienia występującego problemu.
- Zmniejszenie skali występujących w rodzinach dysfunkcji, wynikających z przemocy.

XIV MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU.

Monitoring zapisów Programu, polegający na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ustrzykach Dolnych. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany. Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość, która dotyczyć będzie danych uzyskanych na koniec każdego roku realizacji Programu tj.

- instytucji pomagających ofiarom przemocy domowej,
- form udzielanej pomocy ofiarom przemocy domowej,
- form działań kierowanych do sprawców przemocy domowej.

Ewaluację Programu będzie prowadzić Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ustrzykach Dolnych we współpracy ze wszystkimi instytucjami realizującymi Programu.

Ewaluacja pozwoli na dostosowanie form wsparcia do potrzeb i problemów istniejących w Gminie Ustrzyki Dolne.

Wskaźnikami ewaluacji będą:

- liczba interwencji domowych, w tym z powodu przemocy domowej,
- liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej,
- liczba sprawców przemocy domowej,
- liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu,
- liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty”.

XV. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zadania realizowane w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej w Gminie Ustrzyki

Dolne na lata 2024 - 2030 finansowane będą z budżetu oraz ze środków pozyskanych z innych źródeł.

Corocznie zostanie sporządzony plan finansowy do Programu środków przeznaczonych na realizację w danym roku budżetowym zadań niniejszego programu.

XVI SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ustrzykach Dolnych do dnia 31 marca każdego roku przedłoży radzie gminy sprawozdania z realizacji Programu.

XVII ZAKOŃCZENIE

O przeciwdziałaniu przemocy domowej dużo się mówi, społeczna świadomość szkodliwości tego zjawiska wzrasta i mówi się również, że się dużo robi. Tymczasem, rzeczywistość okazuje się zupełnie inna. Niestety wciąż zdarzają się przypadki, w których wymiar sprawiedliwości, organy ścigania, a nawet kuratorzy nie rozpoznają prawidłowo sytuacji przemocy domowej. Pozostając bierni, nie tylko nie przeciwdziałają przemocy, ale dają bezkarnym sprawcom pole do dalszego działania. Należy mieć świadomość, że zjawisko przemocy należy zwalczać w sposób zdecydowany i wieloaspektowy. Bez pomocy z zewnątrz ofiara przemocy nie jest w stanie skutecznie przetrwać. Następstwa przemocy domowej mają swoje skutki bliższe (dramaty jednostek w rozmaitej postaci nieprzystosowanie społeczne, uzależnienia, okaleczenia, śmierć) i dalsze (np. bezdomność, bezrobocie, przestępczość, totalitaryzm), obniżają jakość społeczeństwa, powodując jego marginalizację, stygmatyzację, ekskluzję i patologizację, ale co najważniejsze, wszyscy dotknięci problemem przemocy domowej mają nie tylko prawo, ale i obowiązek domagać się zintegrowanej reakcji służb pomocowych, zgodnie z przyjętymi na świecie standardami.

**XVIII. WYKAZ PLACÓWEK DZIAŁAJĄCYCH NA RZECZ OFIAR PRZEMOCY
DOMOWEJ**

LP	Nazwa i adres	Telefon kontaktowy
1.	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ustrzykach Dolnych ul. Wyzwolenia 7 38-700 Ustrzyki Dolne.	Tel./13/4611868 sekretariat.mgops@ustrzyki-dolne.pl www.mgops.naszops.pl
2.	Zespół Interdyscyplinarny działający przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej ul. Wyzwolenia 7 38-700 Ustrzyki Dolne.	Tel.535179888 sekretariat.mgops@ustrzyki-dolne.pl
3.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych ul. Belska 22, 38-700 Ustrzyki Dolne.	Tel./13/471-25-32, /13/ 471-25-30 pcpr@bieszczadzki.pl www.ustrzykidolne.naszepcpr.pl
4.	Komenda Powiatowa Policji w Ustrzykach Dolnych ul.29 Listopada 33, 38-700 Ustrzyki Dolne.	centrala: 47 829-43-99 fax 47 829-43-19 997 lub 112 ustrzyki-dolne@rz.policja.gov.pl
5.	Prokuratura Rejonowa w Lesku ul. Uni Brzeskiej 14, 38-600 Lesko.	Tel. /13/ 468-95-10 Fax./13/468-95-12 biuro.podawcze.prles@prokuratura.gov.pl
6.	Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych ul. Belska 22, 38-700 Ustrzyki Dolne.	Tel./13/471-25-32,471-25-30 665-996-444/ tel.interwencyjny od poniedziałku do piątku w godz. od 15.30 do 20.00 pcpr@bieszczadzki.pl www.ustrzykidolne.naszepcpr.pl
7.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ustrzykach Dolnych ul. Pionierska 10, 38-700 Ustrzyki Dolne.	Tel./13/461 -12-91 sekretariatpppustrzyki@gmail.com www.ppp.ustrzyki-dolne.pl

8.	Sąd Rejonowy w Lesku ul. Plac Konstytucji 3-go Maja 9, 38-600 Lesko.	Centrala Tel./13/468 98 00 Fax./13/468-98-03 administracja@lesko.sr.fov.pl Telefon do III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich /13/468-98-12
9.	Punkt Konsultacyjny Ośrodka Interwencji Kryzysowej ul. Pionierska 10, 38-700 Ustrzyki Dolne.	Telefon pod którym odbywają się dyżury specjalistów /13/300-02-30
10.	Gminna Komisja do Spraw Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym w Ustrzykach Dolnych ul. Kopernika 1, 38-700 Ustrzyki Dolne.	Tel./13/460-80-00,460-80-01 um@ustrzyki-dolne.pl
11.	Ogólnopolski telefon dla ofiar przemocy domowej” Niebieska linia”.	801 12 00 02
12	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy Domowej SOS w Lesku ul. Jana Pawła II 18b, 38-600 Lesko.	Tel./13/492-72-53 Fax/13/492-72-59 663 – 327 - 000 sos2@powiat-leski.pl www.lesko.sos.pl
13	Poradnia Leczenia Uzależnień ul.29 Listopada 42, 38-700 Ustrzyki Dolne.	Tel.664 – 407 - 421
14	Poradnia Zdrowia Psychicznego ul. 1 maja 14, 38-700 Ustrzyki Dolne.	Tel./13/ 492 – 79 - 67 665-813-268 nzozpsych@gmail.com
15	Lokalny Punkt Pomocy Pokrzywdzonych Przestępstwem ul.29 Listopada 15, 38-700 Ustrzyki Dolne.	Tel. 536-151-532

Załącznik:

1. Harmonogram pracy Zespołu Interdyscyplinarnego w sprawie realizowania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej w Gminie Ustrzyki Dolne na lata 2024–2030.